

Welstand- en Monumentencommissie van Leidschendam-Voorburg

Betreft: Verzoek tot aanwijzing Emmastraatcomplex
Gemeente: Leidschendam-Voorburg
Adres: Prins Hendrikstraat 2-36, 3-33/Emmastraat 1-61,2-36/Oranje Nassaustraat 3-25 (oneven nrs)
Adviesvraag ontvangen op: 10 Februari 2021

Vooraf

De gemeente Leidschendam-Voorburg heeft advies gevraagd vanwege een verzoek van het Cuypers Genootschap tot aanwijzing van het Emmastraatcomplex in Voorburg.

Advies

De Welstand- en Monumentencommissie van Leidschendam-Voorburg bevestigt wat al sinds 2013 (Inventarisatie actualiseren gemeentelijke monumenten door architectuurhistorici D. Broekhuizen en E. van Es) bekend is; het Emmastraatcomplex in Voorburg is beschermenswaardig.

In september 2016 heeft de commissie geadviseerd te onderzoeken of behoud op een andere manier (dan als gemeentelijk monument) gewaarborgd kan worden oa door de aanwijzing van beschermd stadsgezicht.

In oktober 2021 is het ruimtelijk kader besproken in de commissie, waarbij naast scenario renovatie ook scenario nieuwbouw is besproken. De commissie heeft duidelijk geadviseerd om het complex te behouden middels scenario renovatie. Het scenario sloop/nieuwbouw zal ten koste gaan van de cultuur-historische waarde.

Aangezien het waarborgen van het behoud is uitgebleven sinds 2016 komt de Welstand- en Monumentencommissie van Leidschendam-Voorburg unaniem tot de aanbeveling om het slopen van het Emmastraatcomplex in Voorburg te voorkomen door het complex alsnog aan te wijzen als **gemeentelijk monument**.

De Welstand- en Monumentencommissie is enthousiast over de gaafheid van het complex en de unieke gebruikssporen, zoals de in bakstenen gekerfde graffiti naast de officiële herdenkingssteen van de eerstesteenlegging. Als arbeiderswijk in 1921 gebouwd door de Bouwvereniging St Martinus heeft het sociale woningbouwcomplex dankzij onderhoud en behoud van de bestaande detaillering nog steeds het karakter van een tuindorp. De woningen in traditionalistische bouwstijl met een enkele bouwlaag en grote mansardekappen zijn zorgvuldig gesitueerd in een stedenbouwkundig ensemble met gebogen straten, strakke perken en metselwerk poortjes die toegang geven tot tuinen. Het complex kent verder een sterke stedenbouwkundige samenhang met een uniek besloten karakter, ingeklemd tussen de hoogwaardige architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit aan het Oosteinde en Parkweg. De functioneel-ruimtelijke relatie van het complex met de school en het parochiecomplex Sint-Martinus is nog steeds beleefbaar.

De Welstand- en Monumentencommissie begrijpt dat het complex niet alleen waardevol is maar ook kwetsbaar is. De commissie ziet de noodzaak voor verduurzamen en geeft graag een verduurzamingsperspectief. De meest duurzame keuze is allereerst het voorkomen van

de sloop van het complex. De commissie kan zich verder voorstellen dat de woningen niet alleen achterstallig onderhoud nodig hebben, maar ook nieuwe kozijnen met isolatie glas en (binnen-) isolatie van vloer dak en gevel moeten kunnen krijgen om te kunnen voldoen aan de beng-normen. Het verlies aan ruimte door het isolatiepakket kan met een uitbouw aan de achterkant opgevangen worden. Zonnepanelen kunnen op de daken worden geplaatst aan de achterkant, mogelijk in combinatie met een collectieve bodemwarmte installatie.

De Welstand- en Monumentencommissie ziet kansen om de buitenruimte een kwaliteitsimpuls te geven, die past bij de oorspronkelijke groene uitstraling van het tuindorp en de actuele opgave als klimaatadaptatie. De commissie stelt voor om de uniforme afscheiding van tuinmuren in de voortuinen te herstellen en het verwijderen van verharding in zowel voor- en achtertuinen te stimuleren. Verder kunnen schuttingen door hagen of andere groene afscheidingen worden vervangen en de invulling van de perken heroverwogen worden. Om verrommeling van het straatbeeld tegen te gaan stelt de commissie voor om te kiezen voor eenrichtingsverkeer waarmee het huidige straatprofiel beter tot haar recht komt en om de felgekleurde afvalbakken te groeperen achter groene hagen of natuurlijke afscheidingen. De commissie stelt voor om de mogelijkheid van bomen in het straatprofiel te onderzoeken.

De Welstand- en Monumentencommissie constateert dat het Emmastraatcomplex niet alleen een complex is van een hoog monumentale kwaliteit, maar dat de sociale cohesie van de bewoners ook behoudenswaardig is. In de loop van de jaren hebben de bijzondere hoekpanden met grote winkelpuien steeds meer een woonfunctie gekregen. De commissie kan zich voorstellen dat het Emmastraatcomplex een nieuwe impuls kan krijgen wanneer de hoekpanden ook een toekomstige sociale of ontmoetingsruimte zou kunnen worden.

Namens de Welstand- en Monumentencommissie,
Ir.M.W.Klooster